

vært bevisste på dette. Men det kan også oppstå andre hendelser som vil påvirke drifta på gården i stor grad. Beredskap i forhold til smittefare er svært aktuelt i dag. I noen tilfeller kan smitte inn i husdyrbesetningen føre til at besetningen må saneres. I noen produksjoner kan for eksempel strømbrudd være en kritisk situasjon med tanke på ventilasjon i husdyrrom. Andre gårder er utsatt for naturskader som for eksempel flom. Sykdom som gjør at bonden ikke kan gå i fjøset en periode, er også en hendelse som gjør drifta av gården mer sårbar. Det er veldig viktig og nyttig for gårdens videre drift at man har tenkt gjennom hvordan man håndterer ulike situasjoner om de skulle oppstå.

Utarbeidelse av beredskapsplan

Formålet med en god beredskapsplan er å sikre at alle involverte har en klar forståelse for hva som skal gjøres dersom en krise oppstår.

- 1.** Lag en skisse over området på en beredskapsplakat (bestilles fra KSL). Tegn inn alle bygninger og alt som kan påvirke arbeidet i en nødsituasjon, slik som stoppekraner, olje/gass, sikringsskap osv. Beredskapsplakaten skal henge synlig og tilgjengelig der folk ferdes på gården
- 2.** Lag en beskrivelse for hvordan og når du skal kontrollere forskjellige ting i bedriften (rutinebeskrivelse).
  - a. Brannvarsling (se veileder i KSL)
  - b. Brannslukkere (se veileder i KSL)
  - c. Intern el-kontroll (skjema for egenkontroll i KSL)
  - d. Annet teknisk utstyr og maskiner
- 3.** Foreta en vurdering av gården med fokus på hva som kan gå galt (risikovurdering). Tenk på: hva gjør jeg hvis ...?
  - a. Brann
  - b. Ulykker
  - c. Fysiske ødeleggelser som følge av f.eks. vær/storm/flom
  - d. Strømbrudd
  - e. Mangel på- eller forurensing av vann
  - f. Mangel på- eller forurenset/bedervet fôr/mat
  - g. Sykdom, både egen og hos eventuelle ansatte
  - h. Streiker som kan påvirke drifta. F.eks. transportstreik etc.

4. Ved brann

- a. Sikre personer, oversikt – er det avtalt fast møtepunkt?
- b. Varsle, den som oppdager varsler brannvesen, andre som skal varsles?
- c. Hvem er tilgjengelig for hjelp?
- d. Hvilke andre hjelpemiddel finnes? Vannkilder, redskap for åpning av dører, evakuering av dyr osv.
- e. Oversikt over hva som finnes av farlige ting i bygning (ref.: beredskapsplakat)

5. Ved ulykker med personskade:

- a. Vurder alvorlighetsgrad
- b. Ved alvorlig skade, ring 113
- c. Hvem har førstehjelpskompetanse på stedet?
- d. Andre som skal kontaktes? Pårørende, politi, arbeidstilsyn? Ved skade på avløser, kontakt avløserlaget, de har egen rutine for oppfølging.
- e. Videre arbeid?

6. Ved feil på levert vare (eller mistanke om feil)

- a. Hvem varsler?
- b. Hvem skal varsles? (F.eks. ved antibiotikamelk på tanken, for tidlig høsting etter sprøyting, e.l.) Viktig å ha en oversikt over hvor varer er levert.

7. Er det spesielle hendelser eller situasjoner som krever ekstra sikkerhet (ut over det som er nevnt i punktene over)

Trenger du starthjelp?

Vurdering av risikoforhold for gården din, er en viktig start på beredskapsplanarbeidet. HMS-rådgivere i NLR kan bistå deg med slik risikovurdering.

Beredskap kan også være et tema på en samling med flere bønder. Norges Bondelag har gjennom prosjektet «Tryggere sammen», se www.tryggesammen.no, tilrettelagt materiell for bruk i opplæringsamlinger. NLR bistår gjerne i et samarbeid om planlegging og gjennomføring av samlinger med fokus på beredskap.

Råd og veiledning om beredskapsplanlegging, finner du også hos KSL og Matmerk. Der finner du også beredskapsplakaten til KSL Matmerk, som er en viktig del av beredskapsplanen.

Lykke til med et viktig arbeid!

PRODUKSJONSTILSKUDD

TEKST: Lillian Marstad og Johan Randahl, Orkla Landbruk

Fra og med 2018 er søknadsfristene 15. mars (med telledato 1. mars) og 15. oktober (med telledato 1.oktober).

Det er svært viktig å notere seg at søknadsfristene i år vil være absolutte. Det vil altså ikke lenger være mulig å levere inn søknad etter søknadsfristen mot et trekk på 1000 kroner per dag. Foretak som leverer søknaden innen søknadsfristen vil kunne endre opplysningene i søknaden inntil 14 dager etter søknadsfristen, uten å få trekk i tilskuddet. **Landbruksdirektoratet opplyser om at søknader som kommer inn etter søknadsfrist må avvises.** Dispensasjon fra søknadsfristen kan fortsatt gis ved særlige tilfeller. Det er ikke adgang til å levere papirsøknad

Hva kan det søkes om med frist 15. mars:

- Husdyrtilskudd (unntatt bikuber)
- Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon
- Driftstilskudd til melkeproduksjon
- Driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon

Du må også registrere dyr som gir grunnlag for:

- Avløsertilskudd (ferie og fritid)
- Tilskudd for grovfôrareal.

Hva kan det søkes om med frist 15.oktober:

- Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid for 2017
- Husdyrtilskudd
- Tilskudd til økologisk areal og husdyr
- Tilskudd for bevaringsverdige husdyrraser
- Distriktstilskudd frukt, bær og grønt for kvantum levert til godkjent omsetningsledd i 2017
- Areal- og kulturlandskapstilskudd
- Tilskudd til dyr på beite
- Tilskudd til dyr på utmarksbeite
- Driftstilskudd til melkeproduksjon
- Driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon

Du må også registrere dyr som gir grunnlag for:

- Avløsertilskudd (ferie og fritid)
- Tilskudd for grovfôrareal.

Kontordager i Orkdal

Som vanlig blir kontoret på Orkdal rådhus bemannet de siste dagene før søknadsfristen for produksjonstilskudd går ut. Kontoret i Orkdal blir bemannet i dagene 12 – 14. mars.

Avløsertilskudd ved ferie og fritid

Det anbefales at alle som driver med dyr krysser av for at de søker refusjon av avløserutgifter. Selv om du ikke har brukt avløser på søknadstidspunktet kan det komme inn noen fakturaer gjennom året som gir grunnlag for refusjon. Har du da levert søknad slipper du å søke om dispensasjon fra søknadsfristen.

Krav til «vanlig jordbruksdrift»

De siste årene har det vært et krav om «vanlig jordbruksdrift» for å kunne få produksjonstilskudd. Drifta skal sammenlignes med hva som regnes som god agronomisk praksis og godt husdyrhold. Videre skal produksjonen ha et næringsmessig preg. Leveransene fra produksjonen skal stå i samsvar med antall dyr, eller størrelsen på arealet. For eksempel bør melkeleveransen ligge på minst halvparten av gjennomsnittsleveransen for denne kurasen på landsbasis. Et annet krav er at kyr må ha kalvet de siste 15 måneder, 18 måneder for de gamle kurasene. For sau må man se på både lammetall pr. søye og slaktevekt på lammene. Ligger slaktevekt på mindre enn 13,7 kg, noe som er mindre 75 % av landsgjennomsnittet, eller hver søye produserer mindre enn 0,91 lammeslakt, noe som er mindre enn 0,7 av snitt er det en indikasjon på at produksjonen ikke holder kravene. Det kan selvsagt være gode forklaringer på dette, som at man er i ferd med å bygge opp en besetning, at man har en gammeldags rase med lav vekt og lette slakt og lignende. Søkere som ikke innfrir disse kravene må regne med å bli trukket ut til kontroll i inneværende år.

Miljøkrav i forbindelse med produksjonstilskudd.

Vi nærmer oss en ny vekstsesong, selv om det er noen måneder til våronna. Vi registrerer at ikke alle er klar over miljøkravene som kreves for å få produksjonstilskudd. En gjenganger er at mange

glemmer å sette igjen kantsone mot bekker og vassdrag. Reglene for produksjonstilskudd sier at det skal være en sone mot bekken/ åpengrøfta/kanalen som er minst 2 meter bred som ikke skal jordarbeides eller sprøytes. Hvis denne regelen brytes vil du minimum miste AK-tilskuddet for den aktuelle jordteigen. Vannressursloven sier at der det er kantskog mot vassdrag skal denne opprettholdes. Det er imidlertid lov å skjømte kantskogen med tynning og fjerning av greiner så lenge den etterpå fremstår som en flersjiktet skjerm.

INVESTERING OG BEDRIFTSUTVIKLING I LANDBRUKET 2018

TEKST: Ane Haugen Wexelsen, Orkla Landbruk
Jordbruksoppkjøret 2017 har lagt følgende føringer for Innovasjon Norge når det gjelder fordeling av IBU-midlene:

- Små og mellomstore bruk prioriteres
- Tilskudd inntil 35%/ kr 2 mill pr prosjekt
- Økt matproduksjon i produksjoner med markedspotensial
- Lønnsomhetsvurderinger av hvert prosjekt skal ligge til grunn
- Ulike eierformer likestilles
- Prosjekt med energi- og klimaeffektive løsninger prioriteres (f.eks bruk av tre)

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at tilskuddsatsen som regel kommer til å ligge mellom 15 og 20 % av godkjent kostnadsoverslag som tidligere. Tilskuddsatsen vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle og ved spesielle tilfeller er det mulig å få opp til 35%/ kr 2 mill pr prosjekt.

TILSKUDD TIL DRENERING

TEKST: Beredskapsplan: Johan Randahl, Orkla Landbruk
Fra 1. juli 2017 ble tilskuddsatsen for drenering økt fra 1000 til 2000 kr/daa og til 30 kr pr m enkeltgrøft. Etter at tilskuddsatsen ble fordoblet har søknadsmengden økt voldsomt i noen kommuner, men

i våre kommuner har det vært stabil. Betyr det at alle aktuelle prosjekter allerede er tatt? Vi har hatt mange prosjekter de senere årene, men ofte er det bare snakk om noen få grøfter inn i de våtete jordflekke. Med de nye satsene bør det være aktuelt med mer systematisk grøfing, ikke bare enkeltgrøfter. Grøfing vil kunne gi både tidligere våronn og en enklere innhøsting, plantene vokser bedre og gir større avling, noe som vises på økonomien. Søknader kan leveres hele året, men husk: søk i god tid før prosjektstart, slik at vi rekker en forsvarlig saksbehandling!

TILSKUDD TIL SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET (SMIL)

TEKST: Johan Randahl, Orkla Landbruk

I 2017 laget vi en strategi for bruken av SMIL-midlene. En kortversjon følger på de neste sidene, og denne legges til grunn ved årets søknadsbehandling. I forhold til tidligere har fylkesmannen i Trøndelag signalisert en del endringer i praksis. For eksempel får ikke kommunen lenger disponere inndradde midler ut året. Det skal også legges mer vekt på at tilskudd ikke skal gis til det som regnes som «vanlig jordbruksdrift», tiltaket skal gå ut over dette for å kunne få midler. Tiltak som kan redusere forurensing er høyt prioritert, for eksempel istandsetting av hydrotekniske anlegg. Når det gjelder rydding og inngjerding av beiter er det krav om at arealene må ha et klart kulturmarkspreget, og at rydding av skogsmark ikke kan få tilskudd. Tildelingsbrevet fra fylkesmannen kommer ikke før i mars, vi vet derfor ikke om hvor stor ramme for 2018 blir foreløpig. Søknadsfrister er satt til 15. mars og 15. september. Det er viktig ikke å starte opp prosjektet før søknaden er behandlet. I noen tilfeller kan Orkla Landbruk tillate oppstart før behandling, men søknaden må i hvert fall være kommet inn. Ellers oppfordrer vi alle som har et prosjekt de går og tenker på til å ta kontakt med oss for nærmere informasjon.

MIDTSIDENE KAN NAPPES UT OG TAS VARE PÅ

SPESEIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET

Retningslinjer for Orkdal og Meldal kommuner i 2018

TEKST: Johan Randahl, Orkla Landbruk

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningene fra jordbruket utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift

Overordna kriterier for søkere

SMIL-tilskudd kan innvilges til foretak der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller vilkårene i forskrift om produksjonstilskudd. Dersom søker ikke er eier av landbrukseiendommen det søkes på må det foreligge tillatelse fra grunneier før det kan innvilges tilskudd.

Søker må ha godkjent gjødslingsplan og sprøytejournal for

plantevernmidler. Søker må videre ha kart over jordbruksarealene foretaket til enhver tid disponerer. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, erosjonsutsatte arealer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet. Vi vil spesielt prioritere tiltak som kan bidra til:

- å øke matproduksjon ved å hindre gjengroing av gammel kulturmark
- å redusere erosjon, forurensing og forsøpling
- å ta vare på og øke det biologiske mangfoldet

Tiltak som koster mindre enn 10 000 kr, eller tiltak som er påbegynt eller gjennomført før det søkes vil normalt ikke være berettiget tilskudd. Det gis ikke tilskudd til rydding av skogsmark.

Eksempler på tiltak det kan være aktuelt å støtte:

PLANLEGGINGS- OG TILRETTELEGGINGSTILTAK:

Tiltak	Tilskuddssats
Det kan innvilges tilskudd til prosjekter som leder fram til planer for konkrete tiltak. Tilskudd gis til planlegging, kartlegging, organisering og prosjektarbeid. Ingen nedre kostnadsgrense	Tilskuddssats inntil 100 %.

FORURENSNINGSTILTAK

Tiltak	Tilskuddssats
Reparasjon av hydrotekniske anlegg for å hindre erosjon	Inntil 70 %
Gjenåpning av bekker som er lagt i rør:	Inntil 70 %
Anlegge rundballelager for å unngå avrenning:	Inntil 50 %
Anlegge kompostplass:	Inntil 70 %
Fjerning av gamle utmarksgjerder:	Inntil 50 %
Fjerning og rydding av gamle søppelfyllinger:	Inntil 35 %
Anlegge fangdammer og kumdammer	Inntil 70 %

KULTURLANDSKAPSTILTAK

Tiltak	Tilskuddssats
Kartlegging og skjøtsel av biologisk mangfold:	Inntil 100 %
Krattrydding på gammel kulturmark:	Inntil 50 %
Inngjerding av gammel kulturmark	Inntil 50 %
Rydding og tilrettelegging av turstier i kulturlandskapet:	Inntil 50 %
Restaurere steingjerder:	Inntil 50 %
Anlegge leplantinger og miljøplantinger:	Inntil 50 %
Anlegge gårdsdammer:	Inntil 50 %
Restaurering av verneverdige bygninger som ikke brukes til ordinær drift:	Inntil 35 %

Veiledende priser for egeninnsats:

Type arbeid	Veiledende pris
Egeninnsats, dugnad og lignende ulønnet arbeidsinnsats	Inntil kr. 300/ time
Tillegg for bruk av motorslåmaskin	Inntil 50 kr/ time
Tillegg for bruk av traktor m. redskap	Inntil 300 kr/ time
Gravemaskin inklusiv fører	Under 8 tonn: 600 kr/time Under 12 tonn: 800 kr/ time Over 12 tonn: 1000 kr /time
Rydding av gammel kulturmark	Noe gjengrodd: Inntil 1500 kr/daa Middels gjengrodd: Inntil 2000 kr/ daa Sterkt gjengrodd: Inntil 3000 kr/ daa
Oppsetting av gjerder	Elektrisk gjerde: Inntil 40 kr/meter Nettinggjerde: Inntil 80 kr/meter
Fjerning av markagjerde	Inntil 12 kr/meter
Restaurering av steingjerde	Inntil 250 kr/meter
Grinder og gjerdeklyv	Grind: kr 500- 1500/stk, gjerdeklyv kr. 350-750/stk.

Søknad:

Søknadsskjema finner du på www.slf.dep.no eller så får du det ved henvendelse til Orkla Landbruk.

Søknad sendes: Meldal Kommune, Orkla Landbruk, Kvamsveien 2, 7336 Meldal.

Husk vedlegg til søknaden:

- Bilder av søknadsobjekt
- Kart med tiltaket inntegnet
- Arbeidsbeskrivelse og kostnadsoverslag

Søknadsfrister i 2018 er 15. mars og 15. september.

GJØDSLING I SKOG

– et klimatiltak med 40 % tilskudd!

TEKST: Henta fra www.skogkurs.no

Hvorfor gjødsling av skog i klimasammenheng?

Granskog binder gjennom fotosyntesen karbon tilsvarende 1,8 tonn CO² i trærnes totale biomasse (greiner, rot, stamme) for hver kubikkmeter stammevirke i tilvekst, noe mindre i furuskog. Hvis et bestand på 100 dekar gjødsles som anbefalt og oppnår en gjennomsnittlig økt årlig tilvekst på 0,15 m³ pr dekar, bindes hvert år karbon tilsvarende 27 tonn CO² mer i dette bestandet sammenlignet med hva det ville gjort uten gjødsling! FNs klimapanel peker på at noen av de billigste og mest effektive tiltakene i klimakampen er økt opptak av CO² i skogen og dermed økt binding av karbon fra CO² i lufta. I Norge følges klimaforpliktelsene opp bl.a. gjennom gjødsling av skog.

Skogeiers økonomi

Gjødsling gir meget god avkastning fordi det i forhold til andre investeringer i skogbruket er kort tid fra investeringstidspunktet til hogst. Det kan regnes med en ekstra tilvekst i 6-10 år etter gjødslingen, noe som totalt gir 1-2 m³ ekstra volum pr. daa. Større dimensjoner og økt høgdetilvekst gir grovere og lengre tømmer i bedre betalte sortimenter. Større dimensjoner fører til lavere driftskostnader. Ved å benytte skogfondsordningen vil den årlige avkastningen på tiltaket være 10-25 % uten tilskudd.

40 % klimatilskudd til gjødsling øker lønnsomheten ytterligere! Kostnaden ved godt organisert gjødsling ligger på 300-350 kr pr. dekar. Med 40 % tilskudd, og ved å bruke skogfond til å dekke de resterende kostnadene, oppnås en samlet tilskuddseffekt som reduserer skogeiers reelle utlegg til 32 % av total kostnad ved 25 % marginalsatt, og til 18 % av total kostnad ved 38,1 % marginalsatt.

Hvor skal vi gjødsle?

Det kan gjødsles på egnede arealer på vegetasjonstypene blokkebærskog, bærlyngskog, blåbærskog, småbregneskog, storbregneskog og på torvmark med etablert foryngelse.

Gjødsling utføres i produksjonsskog med mindre enn 20 % lauv på furudominerte arealer med bonitet F8 til F17 og grandominerte arealer på bonitet G8 til G20. Bestanden bør ha optimal tetthet og ikke være flersjiktet. Lavarter bør utgjøre under halvparten av marksjiktet.

Hvilke miljøhensyn er viktige?

Gjødslingen skal utføres slik at den har minst mulig negativ påvirkning på miljøverdiene. Næringsstoffene skal fortest mulig bindes i rotsjiktet slik at den kan virke i flere år, og det er derfor viktig å gjødsle humusrike vegetasjonstyper.

- Hogstklasse 4 prioriteres.
- Veksterlige bestand av furu i tidlig hogstklasse 5 kan gjødsles dersom de ikke planlegges hogd før om lag 10 år.
- Sein hogstklasse 3 kan gjødsles noen år etter at eventuelle tynninger er avsluttet.
- For å hindre forsuring må det gjødsles med kalkholdige gjødselslag.
- For å unngå avrenning skal det opprettholdes en buffersone på minst 25 meter nedstrøms retning til elver, bekker og sjør og 10-15 meter til verdifulle miljøverdier.
- Gjødslingen skal kun skje i vekstsesongen!

Hvordan skal vi gjennomføre gjødslingen?

Helikopter

Gjødsling fra helikopter stiller små krav til vei- og terrengforhold, men er avhengig av at arealet er av en viss størrelse og at det er relativt ensartet. Helikopter gir den jevneste og beste spredningen av gjødselen, men kan ikke brukes der gjødslingsarealene er svært oppdelt. Dess mer ensartet og stort gjødslingsområdet er, dess mer velegnet er helikoptergjødsling.

Traktor

Bestandene som skal gjødsles bør ligge nær vei. Kjøreforholdene i terrenget bør være gode slik at hele arealet får riktig mengde gjødsel. Metoden krever en del planlegging og vurdering av kjøreruter som gir fullgod og rasjonell dekning av arealet.

Manuell gjødsling

Kan være aktuelt når det er små arealer som skal gjødsles, og kanskje spesielt på mindre eiendommer med spredte og små bestand. Metoden egner seg kanskje best for en skogeier som kan gjøre jobben selv slik at planlegging og gjødsling kan gå hånd i hånd.

Hva skal vi gjødsle med?

Tilførsel av nitrogen (N) er den viktigste faktoren for å øke trærnes vekst i skogen. 15 kg nitrogen pr dekar i form av kalkkammonsalpeter viser seg å gi optimal tilvekst og samtidig liten risiko for lekkasje av næringsstoffer.

YaraBela® OPTI-KAS™ SKOG inneholder ca. 27 % N og litt kalsium (Ca), magnesium (Mg) og bor (B). Det betyr at det må spres ca. 55 kg gjødsel/daa for å få tilført 15 kg N/daa.

CO₂ mengden som medgår til produksjon og spredning av gjødsel utgjør om lag 2% av det som bindes i ekstra skogproduksjon.

Skogsgjødsel inneholder ikke fosfor!

Dokumentasjon

Gjennomført gjødsling dokumenteres og registreres i skogfondssystemet på samme måte som andre skogfondsrelaterte investeringer.

Hovedkonklusjoner

1. Gjødsling av skog i vekstsesongen med 15 kg N pr dekar ca. 10 år før hogst gir god klimaeffekt gjennom økt tilvekst og dermed økt binding av CO₂.
2. Den økte tilveksten gir svært god lønnsomhet for skogeier og kan gi 15-40 % årlig realavkastning.
3. Prioriter tette bestand i hogstklasse 4. Veksterlige bestand av furu i tidlig hogstklasse 5 kan gjødsles dersom de ikke planlegges hogd før om lag 10 år. Sein hogstklasse 3 kan gjødsles noen år etter at eventuelle tynninger er avsluttet.
4. Det gis 40 % tilskudd til gjødsling av skog.
5. Riktig utført har tiltaket liten eller ingen negativ påvirkning på naturmiljøet.

Mer kunnskap

Miljødirektoratet 2014: Målrettet gjødsling av skog som klimatiltak
Rapport M174-2014

Interessert?

Ta kontakt enten med skogansvarlig Erling Revhaug, tlf. 72494787 eller skogpådriver Rolf Stamnestrø, tlf. 91514733 før påske.

NATO-ØVELSE HØSTEN 2018

TEKST: Odd Lykkja, Orkla Landbruk

En av tidenes største NATO-øvelser i Norge vil foregå høsten 2018, og det vil trolig bli mye aktivitet i vårt distrikt. Slik det ser ut nå, ligger det an til at det kommer rundt 35 000 soldater fra inntil 30 nasjoner totalt. Mellom 8000 og 10.000 militære kjøretøy vil delta på øvelsen, i tillegg til ca. 150 fly og ca. 70 fartøyer. Det må derfor forventes stor militær aktivitet på offentlige veier.

Det vil bli mest aktivitet fra 25. oktober til 7. november, men det må påregnes noe både før og etter. Etter rekvisisjonsloven kan forsvaret rekvirere rett til å øve på privat grunn, men de har et erstatningsansvar.

Forsvaret har i dialog med Orkla Landbruk og andre etater, utarbeidet kart med sensitive områder. Det kan være drikkevannskilder, floghavre, fjøs med sensitive arter som svin og travhester, biologisk mangfold osv. Når det nærmer seg, vil vi likevel oppfordre om å merke godt i terrenget dersom det er steder hvor det

Foto: Hallvard Ulven Smestad

slettes ikke bør kjøres. Årstida er ikke særlig gunstig, men vi får håpe på tørt vær! Noe skader på både veger og dyrkamark må nok likevel påregnes.

Øvelsa kan også gi noen muligheter. Lokalt næringsliv vil trolig få en god omsetningsøkning mens det står på. For landbrukets del kan være mulig å få utført noe matnyttig arbeid som bygging av skogsbilveger og lignende. Orkla landbruk har meldt inn at vi kan bidra til å finne slike prosjekter, men vi har så langt ikke fått avklart om det er aktuelt. Dersom noen har aktuelle prosjekter er det likevel bare å ta kontakt så kan vi notere oss det.

JORDSMONNKARTLEGGING I ORKDAL

TEKST: Johan Randahl, Orkla Landbruk

NIBIO melder at de vil starte med jordsmonnkartlegging i Orkdal i 2018. Når kartleggingen er gjennomført vil vi få en langt bedre oversikt over slike forhold som erosjonsfare og hvor godt jordsmonnet egner seg til dyrking av ulike vekster enn vi har i dag. Selve feltarbeidet vil skje i perioden uke 36 til uke 44. Mer utfyllende informasjon vil bli lagt ut på kommunens nettside etter hvert som vi mottar det.

EN OPTIMAL PH ER VIKTIG FOR Å TA UT AVLINGSPOTENSIALE I ENG OG BEITE

TEKST: Ragnhild Borchsenius, NLR

En god kalktilstand i jorda er med på å legge et grunnlag for å få utnyttet gjødsla på eng og beite. Gjennom gjødsling får man i teorien tilført de næringsstoffer som trengs, med ved en lav pH klarer ikke plantene å utnytte alle disse næringsstoffene. Tilgjengeligheten av nitrogen, fosfor, kalium, svovel, magnesium med flere synker om pH kommer under 6,0. Er det samtidig mye kalium i gjødsla, vil plantene ta opp mye mer av dette enn hva de faktisk trenger.

En optimal pH gir bedre plantevekst og dermed en høyere utnyttning av tilførte næringsstoff i gjødsel, som igjen bidrar til mindre tap av næring ved avrenning

Kalking av sur jord vil føre til en positiv forandring i den botaniske sammensetningen i enga eller på beite. Ugress som høymole vil trives dårligere, mens de mest vanlige sådde grasartene som engsvingel, timotei og kløver vil trives bedre. Ved å legge forholdene bedre til rette for de planteartene som er sådd, hindrer man dermed at ugresset får gode vekstforhold. De fleste grasartene greier seg ved en pH ned mot 5,8, men blant annet engbelgvekster (kløver etc) foretrekker at pH er 6 eller høyere, mens raigras trives best i pH-intervallet 6,3 – 6,8. På myrjord klarer plantene seg på en lavere pH. Bli pH for høy blir tilgjengeligheten av mikronæringsstoffer dårlig, spesielt sink og mangan, så pH må ikke være over 6,8-7,0 litt avhengig av jordart. På sandjorda i dalføret vårt har vi erfart at pH ikke bør være over 6,5.

Kalking av jord med for lav pH vil dermed øke muligheten for å ta ut avlingspotensialet på det aktuelle skiftet både fordi plantene som får bedre vekstforhold, utnytter tilført næring bedre og det blir mindre ugras.

Helikopterkalking

Mange beiter og noe eng er for bratt til at det har blitt kalket de siste årene. På mange skifter er det store behov for å få tilført kalk. Vi ønsker derfor å gi mulighet for helikopterkalking våren 2018.

Klarer vi å mobilisere slik at flere ønsker kalking vil prisen på kalking gå ned.

For området Rindal - Meldal kan vi tilby følgende priser ferdig spredd med helikopter nå i vår. (April til første del av mai)

Over 500 tonn:

2485,- per tonn ferdig spredd

300- 500 tonn:

2685,- per tonn ferdig spredd

100- 300 tonn:

2985,- per tonn ferdig spredd

Alle priser er eks. mva.

I tillegg til volumene overfor så er forutsetningen at det kan kjøres med fulle vogntog. (Flere kunder kan dele samme vogntog innen området)

Frist for bestilling innen 10. mars

Ta kontakt med Ragnhild Borchsenius, tlf 900 90 787 eller aller helst e-post rabo@nlr.no om du ønsker å få kalket med helikopter.

